
КОНЦЕПЦІЯ ПЛАНОВІРНОЇ ПІДГОТОВКИ СПОРТИВНОГО РЕЗЕРВУ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО ФУТБОЛУ

Валерій Ніколаєнко

Резюме. Обоснованы концептуальные направления развития детско-юношеского и резервного футбола. Выявлено, что современная практика подготовки юных талантов для спорта высших достижений основана на «ложных» критериях оценки тренировочного процесса, которые разрушают систему планомерной подготовки, ведут к перетренированности, травматизму и преждевременному прекращению занятий футболом. Определены концепция и организационно-методические подходы эффективного функционирования системы многолетней подготовки юных футболистов.

Ключевые слова: многолетняя подготовка футболистов, тренировочная и соревновательная деятельность.

Summary. Conceptual directions of children and youth and reserve football development have been substantiated. It has been revealed that modern practice of gifted youth preparation for elite sports is based upon “false” criteria of training process evaluation that negatively impact planned preparation system and lead to overtraining, injuries and premature withdrawal. The conception and organizational and methodical approaches to efficient functioning of the system of long-term preparation of young footballers have been determined.

Keywords: long-term preparation of footballers, training and competitive activity.

Постанова проблеми. Аналіз останніх досліджень та публікацій. Останніми роками величезна популярність спорту в сучасному світі, його інтенсивна комерціалізація й професіоналізація, постійно зростаюча соціально-політична значущість успіхів на Олімпійських іграх, чемпіонатах світу й Європи вплинули на формування в багатьох країнах високоефективних систем підготовки спортсменів [2, 5, 6]. Практика сучасного спорту свідчить про те, що досягти вершин світового спорту можуть лише дуже обдаровані спортсмени, які мають яскраво виражені природні задатки до досягнень у конкретному виді спорту та зуміли їх реалізувати у процесі багаторічного вдосконалення.

Проте практика свідчить про те, що величезні накопичені протягом багатьох десятиліть знання не дають бажаного результату. Зокрема в дитячо-юнацькому та резервному спорті відсутня адекватна методологія їх осмислення, наявні недоцільні критерії оцінювання тренувального процесу, такі, як виконання спортивних вимог починаючи з молодшого шкільного віку, спрямованість на результат у дитячих змаганнях, рання вузька спеціалізація, напружений режим тренувальної та змагальної діяльності, які змушують форсувати тренувальний процес, що руйнує систему планомерної підготовки та призводить до перетренованості, травматизму і передчасного припинення занять спортом [3, 5, 7].

Порівняльний аналіз систем багаторічної підготовки юних спортсменів у країнах з високим

рівнем розвитку футболу та сучасної вітчизняної системи цього виду спорту свідчить, що український футбол з налагодженою системою багаторічної підготовки і системою змагань, багаторічними спортивними традиціями є доцільною моделлю для вивчення, що дозволить визначити об'єктивні закономірності формування спортивної майстерності, які спрямовані на реалізацію максимальних індивідуальних можливостей спортсменів в оптимальний для кожного з них період демонстрації найвищих спортивних результатів.

Дослідження виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури й спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою 2.3 «Науково-методичні основи вдосконалення системи підготовки спортсменів у футболі з урахуванням особливостей змагальної діяльності» (номер держреєстрації 0111U001722).

Мета дослідження – обґрунтувати концептуальні напрями розвитку дитячо-юнацького та резервного футболу.

Результати дослідження та їх обговорення. Підготовка кваліфікованої молоді для спорту вищих досягнень – тривалий, багатоетапний процес, в якому зміст підготовки має бути підпорядкований створенню умов для повної реалізації задатків і здібностей юних спортсменів, серед яких відомі фахівці у галузі спорту В. Балсевич [1], В. Платонов [4], D. Smith [7] виокремлюють дотримання закономірностей становлення вищої майстерності

у системі багаторічної підготовки і вихід на рівень вищих досягнень в нижній межі оптимальної для конкретного виду спорту вікової зони.

З урахуванням цього визначився напрям досліджень, які протягом останніх десятиліть проводяться з питань багаторічного вдосконалення спортсменів у різних видах спорту, в тому числі і командних ігрових. Сьогодні накопичено величезний обсяг об'єктивних знань про вікові межі осіб, початок занять та залучення до спорту вищих досягнень, а також тривалість підготовки (Ігнат'єва, 1995; Сахновський, 1997; Bisanz, Vieth, 1997; Balyi, Hamilton, 2003; Матвеев, 2005; Нікітушкін, 2010), планомірності розвитку рухових якостей і формування спортивної майстерності (Боген, 1985; Волков, 1989, 2002; Губа, 1996, 1997; Stafford, 2005; Чирва, 2007, 2008), структури й змісту процесу багаторічного вдосконалення спортсменів (Железняк, 1981; Матвеев, 1991, 1998; Платонов, 1997, 2004; Vargas, 1998; Weineck, 2004; Olbrecht, 2007; Вомра, Haff, 2009), індивідуалізації тренувального процесу (Квашук, 2003; Martin, 2005; Тюленьков, Левін, 2007; Козіна, 2011). Сучасний рівень розвитку футболу, підвищення конкуренції на міжнародній і внутрішній спортивній арені висувають високі вимоги до майстерності спортсмена, до граничної мобілізації функціональних резервів і максимального розвитку індивідуальних задатків гравця для демонстрації найвищих спортивних можливостей в оптимальній для них віковій зоні. Дане положення обумовило напрям досліджень, у межах якого аналізувалися різні аспекти багаторічного процесу підготовки у футболі: уточнення залежності навченості від рівня розвитку рухових якостей (Бойченко, 1986; Смирнов, 1988; Іманалієв, 1993; Ривера, 1995; Stark, 2010); добір вправ і методик контролю над опануванням технічних прийомів і розвитком рухових якостей (Алов, 1988; Єрмаков, 2003; Calvin, Waty, 2007; Антипов, Губа, Тюленьков, 2008; Просандеев, 2009; Uhlig, 2012); вікове нормування тренувальних навантажень (Лукін, 1990; Лалаков, 1998; Клепиков, 2005; Rowland, 2005; Ністратов, 2011); шляхи реалізації принципу індивідуалізації в навчанні й тренуванні (Джанузаков, 1982; Клесов, 1991; Петухов, 2006; Чернецов, 2010; Weber, 2010; Hegen, Schöllhorn, 2012); обґрунтування змісту фізичної й техніко-тактичної підготовки (Абдулкадіров, 1985; Золотарьов, 1997; Богданець, 2005; Uhing, 2006; Чирва, 2008; Кудяшев, 2011); здатності ефективного вирішення тактичних завдань залежно від особливостей розвитку психічних якостей (Брагінський, 2002; Зуйков, 2002; Осипенко, 2006; Глазкова, 2011); закономірності планування навчально-тренувального процесу (Сучилін, 1997; Marseillou, 2000, 2002, 2008; Дигін, 2003; Кателкін, 2009; Максименко,

2010; Губа, Лексаков, 2012); системи керування, відбору й орієнтації футболістів на етапах багаторічної підготовки (Helsen, Hodges, Van Winkel, 2000; Зоткін, 2004; Лісенчук, 2004; Валітов, 2005; Костюкевич, 2006, 2012–2014; Даєв, 2007).

Саме програма багаторічного процесу підготовки, яка орієнтована на демонстрацію природних задатків є стратегічним напрямом підготовки кваліфікованих спортсменів у сучасних умовах. Дотримання якісних характеристик тренувального процесу повинне стати підґрунтям оцінки раціональної побудови багаторічного тренувального процесу.

Світовий досвід свідчить про те, що для створення умов поступового розвитку різнобічних якостей юних гравців необхідно, по-перше, відмовитися від участі в офіційних змаганнях до 12-ти років для того, щоб зробити акцент на якість і ефективність тренувального процесу, спрямованого на індивідуальний розвиток і підготовку креативного гравця, по-друге, проводити навчально-тренувальні заняття в ігровій формі на високому емоційному тлі з обов'язковим урахуванням вікових – індивідуальних особливостей дітей. Застосування ігрового методу є ключовим моментом для ефективного навчання, у процесі якого розвиваються індивідуальні можливості, формується ігровий інтелект, закладається підґрунтя техніко-тактичної майстерності дитини, які надалі будуть визначати потенціал гравця на професійному рівні. По-третє, у прогресивному футбольному співтоваристві дотримуються правила: тренер для гравців, а не гравці для тренера, тобто пригнічувати особистість, а розвивати її. Головний акцент робиться на розвитку яскравої індивідуальності. Тренер не може собі дозволити образити гравця, а тренувальні завдання гравцям ставлять не у наказовому тоні, а пояснюють, якій меті вони служать і який ефект дають. Адже розвинені особистості завжди сильніші покірних виконавців. Саме вони характеризують своїх тренерів як поганих або гарних.

Встановлено, що для розвитку національного футболу в цілому базове значення має стан дитячо-юнацького й резервного спорту, який забезпечує як масовість занять футболом серед дітей і молоді, так і підготовку кваліфікованих футболістів для професійних клубів і національних збірних команд. Так, на початок 2014 р. в Україні функціонувало 952 відділення футболу в дитячо-юнацьких спортивних школах, у яких займаються 700 тис. юних футболістів, тобто 1,5 % кількості жителів країни, що значно поступається таким країнам, як Німеччина (7,8 %), Нідерланди (6,8 %) і Бельгія (4,1 %), які станом на січень 2015 р. знаходяться відповідно на першій, четвертій, п'ятій позиціях рейтингу FIFA, порівняно з 25-ою, яку посідає Україна.

Аналіз і узагальнення «Програми з футболу» (2003) і рішень Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про дитячо-юнацьку школу»; Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту «Про організацію навчально-тренувальної роботи дитячо-юнацьких шкіл», «Про стан і перспективи розвитку ДЮСШ в Україні» і «Про внесення змін у Навчальні програми з футболу для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ» дозволило встановити, що між задекларованою метою підготовки кваліфікованого спортивного резерву й вимогами до її досягнення існує протиріччя.

По-перше, виділення в системі багаторічної підготовки футболістів організаційно різних структур віково-кваліфікаційної спрямованості є умовним. Діяльність суб'єктів дитячо-юнацького й резервного футболу орієнтована не на завдання, що постають на різних етапах підготовки, а на директивні документи з вимогами щодо виконання розрядних нормативів, починаючи з 10-ти років.

По-друге, як наслідок, ці рішення стали підґрунтям наявної системи орієнтації дітей, підлітків і юнаків на змагання вікових груп починаючи з дев'яти років.

По-третє, рекомендована структура багаторічної підготовки футболістів передбачає скорочення періоду базової підготовки за рахунок розширення вікових меж етапу максимальної реалізації індивідуальних можливостей, що пов'язано з експлуатацією вікових особливостей розвитку дитячого організму і передчасним його зношенням, позбавляє перспективних футболістів можливості досягти дійсно високих результатів в оптимальній віковій зоні.

По-четверте, чинні кількісно-часові нормативи тренувальної діяльності в дитячо-юнацькому й резервному футболі призводять до експлуатації найбільш потужних засобів впливу на організм спортсмена задовго до досягнення нижньої межі оптимальної вікової зони демонстрації перших значних успіхів. За цим компонентом вітчизняна система підготовки значно перевершує провідні академії Європи (рис. 1 і 2).

Суперечності впливають на всю систему багаторічної підготовки й позначаються на організації та змісті навчально-тренувального процесу, практиці проведення дитячих змагань, а також професійній діяльності фахівців, насамперед, тренерсько-го складу.

Зокрема зниження вікових меж набору в секцію призвело до того, що позиції «дворового» футболу посів «організований» футбол. Насолоду грою замінили монотонною роботою. Основним став (і дотепер зберігається) підхід до змісту тренувального процесу, що базується на застосуванні застарілої методики навчання, групової форми навчання, на календарно-середньогруповому оцінюванні можливостей спортсмена, використанні одноманітних

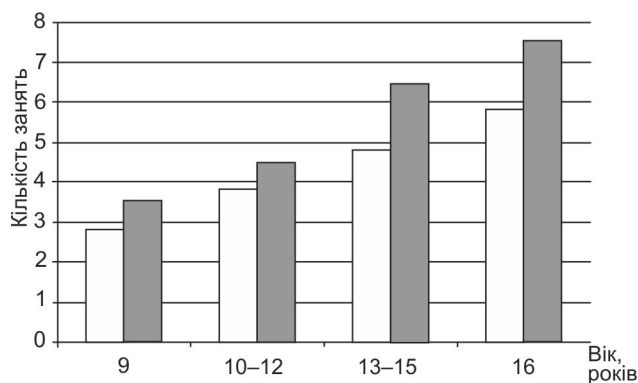

Рисунок 1 – Тижневий режим навчально-тренувальної роботи: □ – у футбольних академіях Європи; ■ – у спортивних школах України

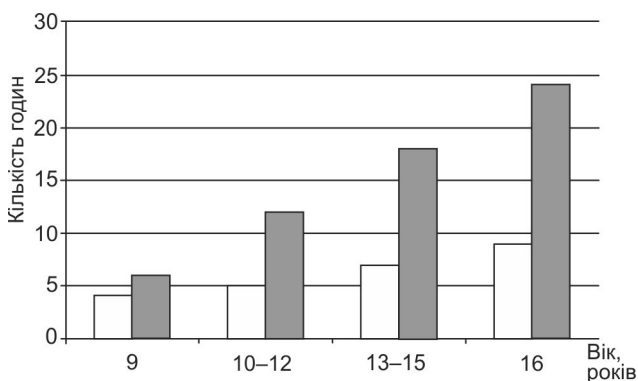

Рисунок 2 – Тижневий режим навчально-тренувальної роботи: □ – у футбольних академіях Європи; ■ – у спортивних школах України

вправ з акцентом на технічну або фізичну підготовку, форсуванні тренувального процесу із застосуванням значних за обсягом та інтенсивністю тренувальних впливів і ранньої вузької спеціалізації.

Неправильно обрана стратегія підготовки обумовлена настановою на успішний виступ команди в змаганнях, оскільки статус дитячо-юнацької спортивної школи, як і критерії оцінювання ефективності роботи тренера, визначається спортивними досягненнями команд, кількістю підготовлених розрядників. Практика свідчить, що найбільш короткий шлях до перемоги визначається пріоритетністю фізичного потенціалу й антропометричними даними юних футболістів як у процесі комплектування навчальних груп, так і при визначенні тактики гри, що ґрунтується на використанні довгих передач і єдиноборствах.

Аналіз календарів чемпіонату Києва й Всеукраїнських змагань (ДЮФЛУ) сезону 2012–2013 рр. дозволив установити, що юні футболісти 14 років надмірно «заграні» (рис. 3). Юні вихованці провідних дитячо-юнацьких футбольних клубів Києва («Атлет», «Зірка», «Зміна», «Арсенал», «Динамо») протягом 62 днів брали участь в 18 іграх. У середньому хлопці грали через три дні на чет-

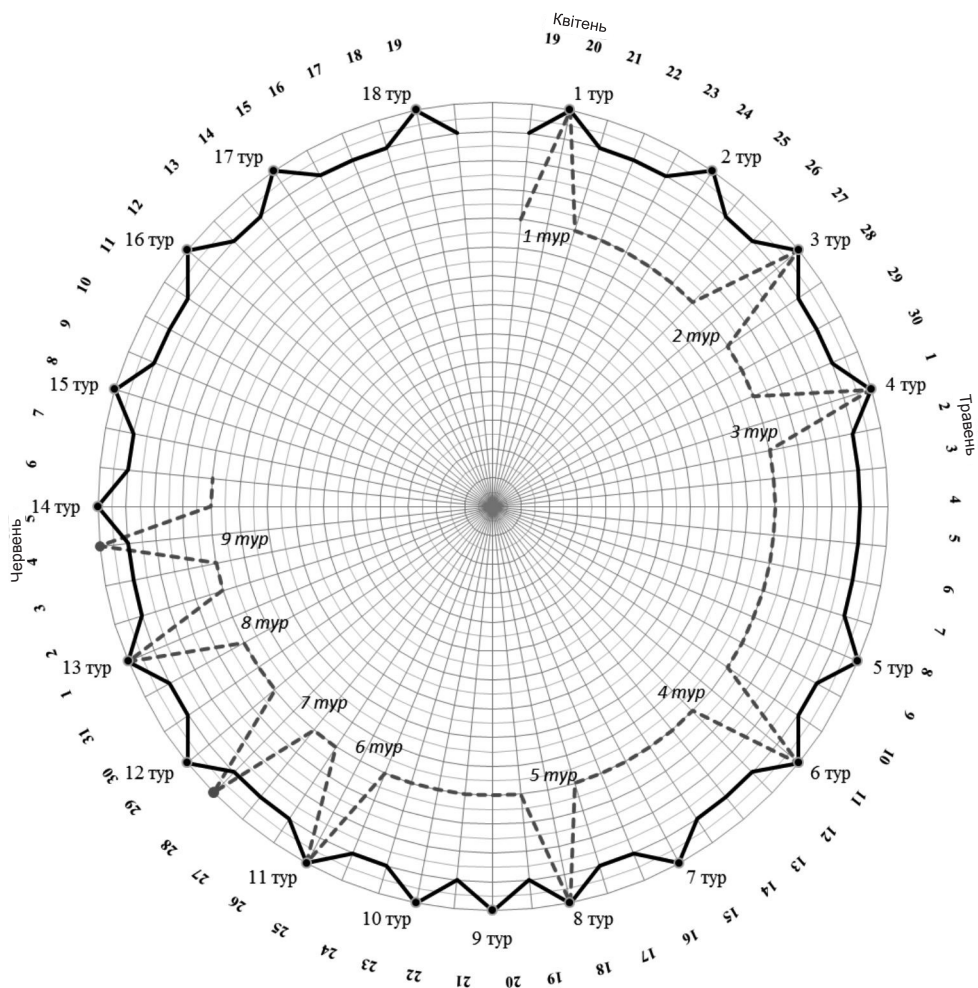

Рисунок 3 – Змагальна практика юних футболістів у чемпіонаті Києва й ДЮФЛУ сезону 2012–2013 рр.:
 ---- 9-річних; — 14-річних

вертий, а в деяких випадках – через день-два. Схожий графік матчів спостерігається в дев'ятирічних гравців. У цілому за 46 днів їм довелося взяти участь у дев'ятьох матчах. Особливо напруженим календар виступів був у період з 25 травня до 4 червня, коли діти провели чотири тури протягом одинадцяти днів, тобто ігри проходили через два-три дні. Усе це вказує на велику щільність календаря змагань, при якій мова йде не про якість навчально-тренувального процесу, а, скоріше, про проведення відновних заходів для того, щоб юні футболісти могли в оптимальному стані підійти до наступної гри.

Установлено, що система змагань у дитячо-юнацькому футболі не відповідає віковим особливостям і стратегічній меті підготовки кваліфікованих спортсменів, тому неминує призводити до порушення принципів і закономірностей, що складають підґрунтя раціональної побудови системи багаторічного вдосконалення. Дана проблема, цілком ймовірно, може вважатися однією з перших,

якщо не головною у вітчизняній системі багаторічної підготовки футболістів до досягнення вищої спортивної майстерності.

Результатом форсованої підготовки є бурхливе зростання спортивних досягнень у підлітково-юнацькому віці: юні спортсмени за короткий час досягають певних успіхів на представницьких змаганнях в країні, іноді успішно виступають на міжнародних юнацьких змаганнях. Однак їхні досягнення пояснюються морфологічними й функціональними особливостями юного організму, які далекі від міжнародних стандартів, і тому вони не в змозі успішно конкурувати з дорослими спортсменами, які морфологічно, функціонально й психічно сформувалися. Остання особливість характерна для «перехідного» періоду, коли 16–17-річні юнаки потрапляють у професійні команди, де вони повинні виконувати значний обсяг тренувальної роботи й брати участь у великій кількості ігор протягом 8–9-місячного змагального періоду. Установлено, що напружений графік тренуваль-

ної та змагальної діяльності призводить до великої кількості випадків перенапруження й перетренованості серед юнаків і, як наслідок, більш 50 % перспективної молоді завершують футбольну діяльність, що вказує на відсутність збалансованої системи переходу юнаків у дорослий футбол.

За сучасних умов важливою функцією багаторічної підготовки юних футболістів виступає організація ефективної реалізації потенціалу функціонування єдиної системи «тренер–спортсмен». У силу того що тренер у цій системі є визначальною фігурою, на перший план виступають його якості як педагога і як особистості, його ціннісні орієнтації й мотиви поведінки. Аналіз діяльності дитячого тренера показав, що найслабшою ланкою в підготовці перспективної молоді в Україні є дефіцит не талановитих дітей, а компетентних дитячих тренерів.

Установлено, що гострий дефіцит кваліфікованих тренерських кадрів постав сьогодні. Це пов'язане з тим, що останніми десятиліттями через недостатнє матеріальне забезпечення спортивних шкіл і низьку заробітну плату було порушено систему відбору кваліфікованих і психологічно готових, а головне, таких педагогів, які мають природний талант і покликання для роботи в дитячому колективі. Якби реформи системи багаторічної підготовки не проводилися, усе в остаточному підсумку буде визначатися рівнем компетентності й педагогічної майстерності тренера. Тому будь-які зміни, якщо вони не спрямовані на розвиток центральної ланки процесу навчання «тренер–учень», не покращать стан цього спорту. І поки ця проблема не буде вирішена, появи спортсменів, які задовольняють вимоги вітчизняних професійних команд, а тим паче відповідають рівню міжнародного футболу, очікувати не доводиться.

Таким чином, діюча практика багаторічної підготовки футболістів в Україні свідчить про нагальну необхідність її модернізації з урахуванням сучасних тенденцій розвитку світового футболу.

Аналіз науково-методичної літератури й зарубіжного досвіду дозволили сформулювати основні концептуальні положення, що складають систему знань про органічний взаємозв'язок багаторічного тренувального процесу із системою дитячо-юнацьких змагань, підґрунтям якої є ефективність тренувального процесу, особливо на початкових етапах підготовки юних футболістів, планомірний розвиток рухових якостей і набуття рухових навичок, а тільки потім успішність змагальної діяльності.

Показано, що формування довготривалої програми підготовки юних футболістів обумовлене якісним перетворенням трьох взаємозалежних елементів, що мають визначальне значення для розвитку дитячо-юнацького й резервного футболу: 1) системи підготовки (режим тренувальної діяль-

ності, технологія навчання); 2) системи змагань (режим і формат змагальної діяльності); 3) системи підготовки тренерів (зміст викладання).

Ефективність функціонування системи багаторічної підготовки юних футболістів полягає у реалізації трьох організаційно-методичних підходів.

1) Удосконалення системи дитячо-юнацьких змагань:

- участь в офіційних змаганнях з 12-ти років;
- організація гнучкої системи проведення змагань для дітей 7–11 років; змагальний сезон розподілений на три частини, кожна з яких завершується турніром або фестивалем;
- поетапне впровадження у змагальну практику ігор 11×11 з 14-ти років;
- обов'язкова, не менше 50 % ігрового часу, змагальна практика для кожного гравця команди (до 15-ти років);
- пізня спеціалізація, діти грають на різних позиціях до 14-ти років;
- організація національних чемпіонатів серед команд 18, 19, 20 й 21-річного віку, а також всеукраїнських турнірів молодіжних збірних областей і регіональних центрів; відповідно збільшення вікових меж навчання у спортивних школах і футбольних клубах до 19-ти років включно;
- установлення оптимального режиму й формату змагальної практики для кожного віку (табл. 1); суворе регламентація матчів на тиждень і за спортивний сезон.

На етапі початкової підготовки змагальна практика не диференціюється – основні змагання, як правило, не виділяються. Змагання повинні мати підготовчий і контрольний характер. Вони покликані сприяти формуванню спортивних інтересів, створювати передумови для підвищення рівня мотивації досягнень. Змагання організують на засадах ігрових завдань, що використовуються як засоби не тільки спеціальної, але й загальної підготовки.

На етапах попередньої та спеціалізованої базової підготовки змагальна практика повинна бути орієнтована на:

- удосконалення технічних навичок і тактичних умінь;
- формування індивідуальних психічних настанов на суперництво;
- пошук оптимальних співвідношень параметрів змагальної практики;
- формування індивідуальних особливостей передзмагальної підготовки;
- уточнення ігрового амплуа.

На етапі підготовки до вищих досягнень змагальна практика повинна сприяти:

- удосконаленню знань, умінь і навичок, набутих на попередніх етапах;

Таблиця 1 – Режим тренувальної та змагальної діяльності юних футболістів

Етап підготовки	Вік, років	Кількість навчальних годин, наповнюваність групи	Тривалість гри	Формат змагань
Початкова	6–7	Двічі по 1,5 год на тиждень (156 год за рік); чотири групи на одного тренера (10 осіб у кожній) – всього 40 осіб	Турнір (не більше трьох) тривалість кожного до двох тижнів: 2×15/20 хв. До 30 ігор за сезон	4×4 (без або з воротарем). Поле: min 12×20 м; max 15×25 м (4×4). Ворота: min 2×1 м, max 3×2 м. М'яч: № 3
	8–9	Тричі по 1,5 год на тиждень (234 год на рік); чотири групи на одного тренера (10 осіб у кожній) – всього 40 осіб	Турнір (не більше трьох): у 8 років до 2 тижнів, в 9 років до 4 тижнів; 2×20/25 хв; До 30 ігор за сезон	4×4, 5×5, 6×6, 7×7. Поле: min 12×20 м; max 15×25 м (4×4); min 20×30 м. max 25×35 м (5×5, 6×6); min 35 × 40 м. max 35 × 55 м (7×7). Ворота: 3×2 м (4×4); 4×2 м (5×5, 6×6); 5×2 м (7×7). М'яч: № 3
Попередня базова	10	Тричі по 1,5 год на тиждень (234 год на рік)	Турнір (не більше трьох): в 10 років до 4 тижнів, в 11 років до 6 тижнів; 2×20/25 хв. До 30 ігор за сезон	4×4, 5×5, 6×6, 7×7. Поле: min 12×20 м. max 15×25 м (4×4); min 20×30 м. max 25×35 м (5×5, 6×6); min 35 × 40 м. max 35 × 55 м (7×7). Ворота: 3×2 м (4×4); 4×2 м (5×5, 6×6); 5×2 м (7×7). М'яч: № 3–4
	11	Чотири рази по 1,5 год на тиждень (312 год на рік); дві групи на одного тренера (6–8 осіб в групі) – 12–16 осіб		
	12 13	Чотири рази по 1,5 год на тиждень (312 год на рік) Чотири рази по 2 год на тиждень (416 год на рік); дві групи на одного тренера (6–8 осіб в групі) – 12–16 осіб	2×25/30 хв. До 30 ігор за сезон. Одна гра на тиждень	7×7, 8×8, 9×9. Поле: min 35×40 м. max 35×55 м (7×7); min 45×60. max 50×70 м (8×8, 9×9). Ворота: 5×2 м. М'яч: № 4
Спеціалізована базова	14–15	Чотири рази по 2 год на тиждень (416 год на рік); дві групи на одного тренера (6–8 осіб в групі) – 12–16 осіб	2×30/35 хв. До 30 ігор за сезон. Одна гра на тиждень	11×11. Поле: min 64×100 м. max 75×110 м. Ворота: 7,32×2,44 м. М'яч: № 4–5
	16	П'ять разів по 2 год на тиждень (520 год на рік); дві групи на одного тренера (6 осіб у кожній) – всього 12 осіб	2×35/40 хв. До 30 ігор за сезон. Одна гра на тиждень	11×11. Поле: min 64×100 м. max 74×110 м. Ворота: 7,32×2,44 м. М'яч: № 5
До вищих досягнень	17–18	Сім разів по 2 год на тиждень – два дні дворазові (728 год на рік)	2×45 хв. До 42 ігор за сезон, Одна гра на тиждень	
	19	Вісім разів по 2 год на тиждень – три дні дворазові (832 год на рік)	2×45 хв. До 42 ігор за сезон. Одна гра на тиждень	

• виявленню індивідуального потенціалу й уточненню на цій підставі загальної мети спортивної діяльності;

• вивченню особливостей змагальної діяльності суперників і способів протидії їм;

• розробці власних варіантів змагальної діяльності.

2. Розробка єдиної методики підготовки спортивного резерву, яка ґрунтується на наступних положеннях:

• залучення до занять дітей у віці 6–9-ти років;

• індивідуальний розвиток і підготовка креативного гравця;

- раціональне співвідношення фізичної, технічної (техніко-тактичної), тактико-технічної й тактичної підготовки з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей;

- поступовість і різнобічність підготовки, особливо в дитячому й підлітковому віці;

- сучасна технологія навчання на швидкості й в умовах активного протистояння, дефіциту часу й обмеженого простору із широким використанням ігор та ігрових завдань;

- активна змагальна практика, починаючи з юнацького віку;

- ретельна селекція;

- оптимальний режим тренувальної діяльності й наповнюваності навчальних груп за роками навчання (табл. 1).

Реформування системи підготовки, перепідготовки й ліцензування керівників клубів і тренерів. Першочергового значення набувають особистісні й педагогічні якості тренера, підкріплені високим рівнем кваліфікації й професіоналізму, що ґрунтуються на розумінні ключових принципів підготовки спортивного резерву: довготривала підго-

товка гравця, тренерська освіта і майбутнє гри у футбол при провідній ролі тренерської філософії, усвідомлення перспектив розвитку національного футболу.

Висновки. Окреслені підходи взаємодоповнюють одне одного, створюючи певну цілісність, порушення або невиконання одного з пунктів, не усуває існуючого протиріччя між тренувальною та змагальною діяльністю. Тільки за умови нормального функціонування системи багаторічної підготовки можлива реалізація всього накопиченого десятиліттями наукового та міжнародного досвіду на практиці.

Практична реалізація сформульованої цілісної системи знань про раціональну побудову системи підготовки кваліфікованої молоді для професійного футболу та організаційно-методичні підходи її реалізації дозволять переорієнтувати багаторічний процес вдосконалення з пріоритетного досягнення спортивних результатів на забезпечення високого рівня спортивної майстерності, привести її у відповідність інтересам розвитку національного футболу і наблизити до стандартів розвитку дитячо-юнацького футболу в світі.

Література

1. Бальсевич В. К. Очерки по возрастной кинезиологии человека / В. К. Бальсевич. – М.: Сов. спорт, 2009. – 220 с.
2. Платонов В. Н. Подготовка спортсменов разных стран к Олимпийским играм / В. Н. Платонов, Ю. А. Павленко, В. В. Томашевский – К.: Изд. дом Д. Бурого, 2012. – 336 с.
3. Платонов В. Н. Форсирование многолетней подготовки спортсменов и Юношеские Олимпийские игры / В. Платонов, И. Большакова // Наука в олимп. спорте. – 2013. – № 2. – С. 37–42.
4. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение / В. Н. Платонов. – К.: Олимп. лит., 2013. – 624 с.
5. Шинкарук О. А. Отбор спортсменов и ориентация их подготовки в процессе многолетнего совершенствования (на материале олимпийских видов спорта): автореф. дис. на соискание учен. степени доктора наук по физ. воспитанию и спорту: спец. 24.00.01 «Олимпийский и профессиональный спорт» / О. А. Шинкарук. – К., 2011. – 48 с.
6. Schumacher F. Talenterkennung und -förderung im Fußballsport – Untersucht am Beispiel der Talentintegration in Deutschland / F. Schumacher. – Oldenburg: GRIN, 2007. – 94 p.
7. Smith D. J. A framework for understanding the training process leading to elite performance / D. J. Smith // Sport Med. – 2003. – Vol. 33, N. 15. – P. 1103–1126.

References

1. Balsevich V. K. Essays on human age kinesiology / V. K. Balsevich. – Moscow: Sov. sport, 2009. – 220 p.
2. Platonov V. N. Preparation of athletes of different countries for the Olympic games / V. N. Platonov, Y. A. Pavlenko, V. V. Tomashevsky. – Kiev: D.Burago Publishing House, 2012. – 336 p.
3. Platonov V. N. Forced long-term preparation of athletes and Youth Olympic games / V. Platonov, I. Bolshakova // Nauka v olimpiyskom sporте. – 2013. – № 2. – P. 37–42.
4. Platonov V. N. Sports training periodization. General theory and its practical application / V. N. Platonov. – Kiev: Olimpiyskaya literatura, 2013. – 624 p.
5. Shynkaruk O. A. Selection of athletes and orientation of their preparation in the course of long-term perfection (as exemplified by Olympic sports events): author's abstract for Doctoral degree in Physical Education and Sport: speciality 24.00.01 «Olympic and professional sport» / O. A. Shynkaruk. – Kiev, 2011. – 48 p.
6. Schumacher F. Talenterkennung und -förderung im Fußballsport – Untersucht am Beispiel der Talentintegration in Deutschland / F. Schumacher. – Oldenburg: GRIN, 2007. – 94 p.
7. Smith D. J. A framework for understanding the training process leading to elite performance / D. J. Smith // Sport Med. – 2003. – Vol. 33, N. 15. – P. 1103–1126.